

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec. 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

V Ljubljani 21. aprila.

V nedeljo 20. aprila je bil v Ljubljani privaten shod slovenskih rodoljubov, da se je posvetoval o pripravih za direktne volitve. Pri tem shodu se je udeležilo nad 50 najodličnejših rodoljubov, zapni možje iz vseh slovenskih volilnih okrajev na Kranjskem in Štajerskem, dalje zastopnik „Soče“ iz Gorice in zastopnik tržaške okolice. Iz Koroškega so tamošnji rodoljubi svoje misli pismeno izrazili. Predsedoval je g. dr. J. Vošnjak.

Ker je zbor sklenil, da njegovi sklepi za sedaj še tajni ostanejo, smemo denes samo toliko povedati, da je zbor enoglasno storil take sklepe, po katerih se je gotovo nadejati, da se v tem imenitnem času ohrani toliko potrebna sloga med vsemislovenskimipolitičnimistrankami.

Zdaj nij čas za domače prepire. Skupnemu sovražniku nasproti moramo tudi mi Slovenci stati v trdno zvezanih vrstah: Vsi za enega, eden za vse!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 21. aprila.

V notranji politiki se nič posebnega ne pripeti; na Dunaji je vsa pozornost obrnena na poroko vojvodinje Gizele, katera se slavi z res cesarskim bliščem. Po starem

običaji se je nadvojvodinja Gizela slovesno s prisego odpovedala vsem pravicam na prestol.

Ogerska delegacija hiti s posvetovanjem skupnega državnega proračuna tako, da bode v malo dneh s svojim delom gotova. Sicer pa ogerski delegati vojnemu ministru nasproti niso tako trdosrčni, kakor se je mislilo o predlogih odborovih. Od izvanrednih stroškov za vojsko v znesku 11,017.164 gld., je delegacija za vsem skupaj 2,844.240 gld. izbrisala. Povišanja plač skupnih uradnikov pa ogerska delegacija nij hotela privoliti; naša avstrijska ne bode tako trda.

Na Galicijem se delajo priprave za direktne volitve, pa časniki poljski so različnega mnenja o sestavi volilnih odborov. „Dzienik poljski“ zagovarja tak odbor, v katerem bi sedeli rodoljubi in delegati vseh okrajev dežele. „Gaz. narod.“ pa misli, da je klub galicijskih poslancev poklican k temu, da akcijo v roke vzame. Res name ravajo nekateri poslanci svoje tovarše v Lvovu začetkom maja h konferenci sklicati. Tega mnenja je tudi „Czas“, pa želi, da se pri shodu udeležijo še drugi rodoljubi. „W.“ poroča iz Lvova, da sta se že ustavila dva odbora, federalističen pod vodstvom Smolke in Ziemialkowski-jev odbor. Upati pa je, da se oba odbora zedinita v enega centralnega.

Gospodska zbornica je v seji 19. aprila opravila red za državni zbor po predlogu poslaniške zbornice, potem železniške predloge Dunaj-Noví in Knittelfeld-Zaprešić sprejela.

Vnanje države.

Novi predsednik srbskega ministerstva Jovan Ristič je bil poprej poslanec srbske vlade v Carigradu. Pomagal je onda z svojim izvrstnim talentom, da se je vprašanje zarad

trdnjav ugodno rešilo za Srbijo. Po zavrtnem umoru kneza Mihajla v Topčideru leta 1868 ga je narodna skupščina enoglasno z Blaznavcem vred izvolila vladnika. Ko je bil knez Milan 22. avgusta lanskega leta proglašen polnoletnega, je izročil izkušenemu Rističu vodstvo vnanjih zadev. Z njegovim imenovanjem za ministerskega predsednika so vsi inteligentni krogi vrlo zadovoljni. Ker je Ristič znan kot stari prijatelj Rusije, je upati, da bo vodil srbsko politiko v pravem slovanskem duhu.

Ruska moč v Aziji vedno raste, tako da sedaj še nij mogoče izpredvideti, doklej se bode še raztegnil njen zmagonosen upljiv. Leta 1863 so si Rusi podvrgli Bokaro in se utrdili v Samarkandu, nekdanjem slavnem mestu mongolskih kanov. Rusi so precej začeli delati ceste in telegrafične črte, ter so tako napravili komunikacijo med najvažnejšimi mesti. Še iz Taškenda so napravili pošto skozi stepo. Sedaj pa z vso močjo delajo železnico iz Samare na Volgi v Orenburg. Od tod bo šla proti vshodu do Irliša in proti jugu v Taškend in Kokan, Samarkand in Bokaro. Za tekot reke Amu Darja se bode naredila vojna cesta notri do Afganistana. Že leta 1867 so poseli Rusi iz Porovska na zahodnem bregu kaspiskega morja zaliv Krasnovodsk na vshodnem bregu, ki ima izvrstno pristanišče med dvema predgorami. Od tu je šla poslednje dni že ruska ekspedicija v Kivo, katera dežela bode v kratkem popolnem v ruski oblasti. Toda vpliv Rusije sega še veliko dalje. Že pred leti so poslali iz Kokana karavane v Kašgar in Jarkand, pri katerih so bili tudi vojaški izvedenci. Emira kašgarski in bakarski sta hotela Rusom braniti prehod, a poslednji je bil premagan, prvi pa je ostrašen sklenil z Rusijo tr-

Listek.

Podpukovnik generalnoga štaba Haymerle o slavenkom pitanju. *)

U Beču je izašla knjiga, kojoj je naslov: „Das strategische verhältniss zwischen Oesterreich und Russland. Ein Beitrag zum Studium der militair-geographie. Mit einer uebersichtskarte der russischen eisenbahnen, von Alois ritter v. Haymerle, k. k. oberstlieutenant, generalstabs-officier, Wien 1872. str. 133, ciena 2. for.“

U listu koji se specialno nebavi strategiom ni geografijom, nemogu se mnoge inače interesantne potankosti ovoga specialnoga dieta priobćiti velikomu publiku. Ali je politički uvod tim interesantnijom jer tu pisac, koga nekoji smatraju za austrijskoga Fadčeva, izriče svoje i svojih mnogobrojnih privrženikov političke misli i nazore. Haymerlova je knjiga u austriji i Nemačkoj mnogo, ali još više u ruskom carstvu rešetana sa svijuh strana. Čitatelji vašega lista poznaju nazore ruskoga

generala Fadčeva o slavenskom pitanju. Haymerle ustaje proti Fadčevu. Zato vaš list vrši samo patriotsku i publicističku dužnost, ako priobćí glavne misli austrijskoga podpukovnika, iz njegove gori navedene knjige. Te glavne misli nalaze se u uvodu od str. 1. do 13. Taj uvod glasi ovako: „Netreba ti osobito oštra oka u politici, niti diplomatskoga bistroumlja, da si budeš samosviestan, da je tako zvano istočno pitanje, jedno od prešnih (brenende) svjetskih pitanja. To će pitanje prije ili poslje sasvim dozrieti, ter će siliti da se konačno rieši. Odavna je već u tok dospjelo, te je samo za čas zapelo, jerbo se bolestnik (der kranke Mann) nije umio kretati ni duševno ni telesno, pa i zato jerbo su bili u neprilici poradi baštinstva. Očitih i tajnih puzavaca baštinka (erbschleicher) koji su pod raznim naslovima i naslovima stavljali zahteve bijaše dosada suviše. Oni jedva čekaju, da se bolestniku užeže zadnja svieća, koj i onako leži u agoniji pak da ga mogu nasliediti. Kot jednoga se o tom radilo, da uzdrži doktrinarno fundamentalno načelo stare škole — glede nedirljivosti evropskoga ravnovesja; kod drugoga se išlo za geografskim ili etnografskim arondiranjem, za trgovačkim

probitci, za slobodnim morem, za narodnom i crkvenom obrambom, te napokon za sjajnim gospodstvom kod zlatnoga roga nad dalekimi mori i bogatimi zemljami.

Recimo sasviem otvoreno, da zadnji ovaj zahtiev pokazuje i dobar ukus i jak, požudljiv tek; a nitko ne dvoumi, da je to Rusija, koja ima te pohote (gelüste) te koja se od Petra Velikoga, umnožitelja carstva, osieća pozvanom, da nam postavi prije ili poslje istočni upros ili pitanje očito i s oboružanom rukom.

Veliki englezski državnik Cobden izrekao je ovu: „Da posadio rusko gospodstvo na Vosporu nikli bi sjajni gradovi po toj obali, te obća čudorednost morala pri tom samo dobiti. Drugi englezski državnik Fox uvjeravaše da bi značilo ludovati, kad bi se htjelo živo revnovati (ljubomornim biti) protiv rastuće sile Rusije na crnom moru. Ipak je bila briga zapadnih vlasti, a stranom i Austrije štiti osmansko carstvo te su ga sačuvala od rasula. Razlog je valjda tomu bio, da trgovačko politički probiteci nemogu biti jedino mjerodavnimi u međunarodnih odnošajih, nego da se više karakter širećega se gospodstva na umu uzeti, buduće da ono može medju tiem postati opasno prietećim i uništjućim posjed

*) Na željo pisatelja prof. Tomića, ki nam ta članek pošilja, pustimo jezik nespremenjen.

govsko pogodbo. Posebno pa podpira tu rusko moč jarkanski emir Attaligh Ghazi, katerega vpliv v teh krajih vedno raste. On je Mohamedan in vsled tega hud sovražnik Angležev, ki so si podvrgli Mohamedane v Indiji. Odprl je Rusom svoja tržišča in ko bi kedaj prišlo do vojske z Angleži, imajo Rusi tu mogočnega zaveznika. Njegov vnuk je podvrgel sedaj okrajno Urantsi ter napravil zvezo z ustajniškimi Mohamedani v severni Kini. Še drug ruski zaveznik v teh krajih je Abdul Rhaman, vnuk Dosta Mohameda, ki ima pravice do prestola afganskega, ter je že nekatere okrajne, kakor Ralkh, Hissar in druge z vojsko podvrgel.

Dopisi.

Iz Gorice, 17. aprila. [Izv. dop.]

Stekel pes se vlačil okolo, ter grize vse, kar najde na potu brez razločka, ali mu dela kako nadlego ali ne, tudi kadar ga nikdo ne draži: tak se mi zdi goriški dopisnik nekega ljubljanskega lista. — Zadnjič ga je po naključju v oči zbola „Soča-četrorka“, na oknu neke tukajšne knjigarne; krušt! vgrizne, a v preveliki naglici zajme še zobmi svoj lastni jezik. — Kako to? bo kdo vprašal, vsaj je krstil g. kapelnik Blaške svojo lepo četrorko res po reki Soči in ne po političnem društvu „Soča“. Da, da, to je že res! bi bilo tudi presneto smešno, ako bi hotel g. skladatelj svojim kompozicijam po političnih društvih imena dajati. Kaj ima muzika in umetnost sploh s politiko opraviti? Reka Soča, od katere je naše polit. društvo ime vzelo, je gotovo po svojih posebnostih, po romantičnih krajih, katere predira, po lepih narodnih pesnih, katere se na njenih bregovih pojó, vredna da jej posveti pesnik kako pesen ali skladatelj kako kompozicijo.

A zanimivo je vendar vedeti, kaj je g. Blaške-tu še poseben povod dalo, da je „Sočo-četrorko“ zložil: lanska sijajna Preširnova beseda. Ker smo mi „mladi“, med katerimi mnogo Sočanov, ono besedo tako lepo izvršili in ker se je pod njegovim vodstvom petje še prav posebno obneslo, hotel nas je v spomin na to zé „Sočo-četrorko“

razveseliti in po onih napevih, katere smo mi „mladi“ naznanili, da bi jih v lep venec vplel, jo je zložil. Vidite, taka je, gosp. jezični dopisune! —

Zaradi shoda pri Rebku je tudi menil isti gosp. dopisnik, da mora koga vgrizniti. „Ali je to pošteno“, modruje v svoji zagrizenosti, da se kdo, ki še pšenice od krompirja ne loči, ki še ne ve, kaj je „brazda“ ali „razor“ ali „leha“ — izvoli za predsednika gospodarskega društva? To je ostuden humbug, to je poraba kmetijskih zadev za krivo-politične namene, to je zapeljevanje (ohó!) ljudi.“ —

Na to mi: Shod pri Rebku, o katerem je tudi „Sl. Narod“ poročal, se pač ne more imenovati gospodarska družba; tako ga mora krstiti samo tak zagrizenec, kateri vsako vest (posebno iz „mladih“ krogov) tako zasučé, da mu za svoje namene služi. Pri Rebku je bil shod možakov, katerim je kaj mar tudi za materialni blagor in napredek našega ljudstva, da bi se razgovarjali in posvetovali, kako bi se dalo sadjetrstvo našim posestnikom v korist pospeševati. Kakor je navada in zarad redne razprave potrebno, volili so si navzočni predsednika, in sicer po predlogu g. Riharda Dolence iz Podberji — (izšolanega kmetovalca) je bil izvoljen znani ljudoljub in iskreni zagovornik vsakovrstnih koristi slov. naroda g. dr. Lavrič. On je že dostikrat v govorih in dejansko dokazal, da mu nij mar samo za narodnost in duševni napredek Slovencev, ampak tudi za njihov gmotni blagor. Zato nij noben „humbug“, nikakoršna zloraba, in še najmanje zapeljevanje ljudstva, ako se tak mož pri enakih prilikah za predsednika voli.

Poštenje dr. Lavričevo slovi že čez slovenske meje, in hudobni obrekovalec je oni, kdor njemu nepoštene namene spodtika. —

Naše ljudstvo na ipavski strani je pa tudi že zadosti zavedno, da se ne dá po komur si bodi zapeljevati.

H koncu še to: Pri shodu navzočni so

hoteli dr. Lavriča voliti tudi v odbor, kateremu se je izvršitev sklepov istega dne izročila, — a on nij hotel nikakor prevzeti odborništva. Iz tega se vidi, kako hudobno zviva g. N. dopisnik svoja poročila in svoje refleksije.

Od sv. Lorenca v Slov. goricah. 18. aprila. [Izv. dop.] — (Politično nar. gosp. društvo in g. Herman.) — 17. aprila t. l. je politično narodno gospodarsko društvo pri sv. Lorenci v Slovenskih goricah imelo letno glavno skupščino in volitev novega odbora. Tri dni pred tem se je namenjeno zborovanje društva c. k. okrajnemu poglavarstvu v Ptuiju naznanilo. — Ob enem je društvo tudi poslanca g. Mihajla Hermana povabilo, udeležiti se tega zborovanja, ker so skoro vsi udje društva tudi volilci gosp. Mih. Herman-ovi in imajo tedaj tu priložnost, zé svojim poslancom se razgovarjati. — Gosp. Herman je društvu obljubil da pride, kar je politično narodno-gospodarsko društvo društvenikom v „Slov. Gospodarji“ št. 14, od 3. marca 1873 — in v „Slov. Narodu“ št. 83 in 84, od 11. in 12. aprila 1873 naznanilo. Vse, s čemer se je tedaj 14. aprila t. l. društvo pečati nameravalo, — je bilo javno, vsemu čitajočemu svetu naznanjeno. — Zborovanje se je začelo ob 4. uri popoldne v hiši gosp. Goloba pri sv. Lorenci, in udeležil se ga je tudi politični komisar ptujskega okrajnega poglavarstva gosp. Rupnik. — Predsednik društva otvori sejo, naznani mnogoštevilno zbranim društvenikom načrt zborovanja, predstavi jim gosp. Mih. Hermana kot deželnega poslanca in kot gosta od društva povabljenega in mu da besedo.

Občinstvo je gosp. poslanca Hermana z „živijo“-klici sprejelo, in ko od strani gospoda političnega komisarja nij bilo nikakega ugovora, prične g. Herman o rečeh govoriti, katere se vsak dan javno po časnikih razglajajo. Komaj je pa gosp. Herman okolo 10 do 15 minut pri občni mirnosti poslušalcev govoril, vzdigne se g. politični komisar, reče da je društvo razpuščeno — odtegne gosp.

inih naroda i ustroj država. Tom se izrekom direktno stavljamo pred tako zvani istočni upros, te mu skidamo masku (krinku), kad ga krstimo pitanjem „svjetskoga gospodstva Rusije“ (Russische Welt-herrschaft). Tomu se sada silom približuju ostala slavenska plemena s jedinom iznimkom Poljaka, da ni neznaju prieteć time alterirati državne odnošaje i državni posjed drugih carstva ili država. Zatravljeni (opojeni, befangen) zamamljivim obećanjem obćega pobratimljenja slavenskoga, zašliepljeni i zavarani daleko se vijućom zastavom panslavističke ideje, koju Rusija nosi nemogu više razpoznati, da joj celj kani uništiti plemenske individualnosti slavenske.

Napoleon I. prozva posjed Carigrada gospodstvom svieta. Prekomjerno je zavedljiva misao biti gospodarom zlatnoga roga. Rusi pako ne idu u ime slavenskoga svieta za ničim manjim, nego za tim posjedom koji nje postavlja za gospodara južno-istočnoj Evropi, te im uručuje svietsko gospodstvo kako su si ga jednoč Rimljani jedva pomišljali, snivali.

Crno bi more tada moralo postati ruskim unutarnjim jezerom (Russischer binnen-

see*); preko Kankaza na daleko, preko celoga pontuspodručja, preko Skutara sjedne strane, a preko dakorumunjskih i južno-slavenskih srodnih prediela kroz Carigrad s druge strane: sve bi moralo podleći procesu slavioziranja. Rusija hoće sve oživiti, što je iole u malu sredstvu slavenskoga jezika da napokon svi potonu v velemožnoj rieci ruskoga gospodstva.

Prestolj se ima iz Petrograda prijeti u Carigrad, grčki krst ima sjati nad džamijami te se sa vitkiah minareta ima tumačiti slavenskomu svijetu na ruskom jeziku, kojim putem ima odsele hodati. Rusija to zove riešenjem slavenskoga uprosa (vprašanja.)

Nijedna modrna država na svijetu ne bi u sebi zadržavala tolikoga bogatstva i toliko sile kako Rusija, da se dočepa baštine osmanske. Nitko se živ nemože čuditi, što Rusija sa svom i svakom ustrajnošću teži za tim zamamljivim ciljem. Makar i jesu zapadne sile g. 1854—55 toj težnji na put stale, Rusije nepokrstiše do vieka. Ona će dalje težeći ići svojim putem i svoje činjenje

*) Što i biti mora prije ili poslije; op. prevoditelja.

konsekventno urediti, pa ne izgubi svoje pozicije, ter da izvrši svoju misiju, koja joj je historijskom tobože nuždom predana (izručena), i što joj može podati neograničenu sferu silu, neizmjereno bogatstvo i političku poziciju gospodara svijetu. (Sliedi.)

Na črni zemlji.

Izvirno-slovenska novela.

(Spisal J. Skalec.)

(Dalje.)

XII.

Nedelja je. Matevž se odpravi v mesto. Znal je za Menderjevo hišo na velikem trgu. Štacuna je bila zaprta, a Matevž je hitro poizvedel, da gospod Mender tudi ob nedeljah dopoldne prihaja v svojo pisarno tik štacune. Po deveti uri res vidi Matevž dobro znanega starega gospoda iti skozi vežo, odpirati si pisarno in vstopati.

Matevžu se oči strašno zablistajo. Počasno se bliža dverim, malo posluša, in ko ne sliši družega glasa, kakor Menderjeve korake, pritisne kljuko, odpre in stopi v sobo.

Gospod Mender je bil denes posebno dobre volje. Veseli ga, da se mu je sin vrnil iz Dunaja in da se morebiti že denes odloči

Hermanu besedo, in prepove vsako daljše zborovanje. — Predsednik društva se je sili udal in je zbor razpustil.

Ko vendar predsednik društva po gosp. polit. komisarja uzroku praša, zakaj je društvo in zborovanje razpustil, mu ta odgovori, da gosp. Mih. Herman nema pravice v skupščini govoriti, ker nij ud društva. — To nam je do sedaj neznani uzrok, društvo razpuščati — ta ukaz politič. komisarja je nepostaven, in sicer je nepostavna a) prepoved zborovanja, še bolj nepostavna je b) razpuščenje društva. — Ad a). Po §. 14 postave dne 15. novembra 1867 št. 134 drž. zakon. ima vsako društvo pravico, javno zborovati, in vsak povabljeni gost se slobodno zborovanja udeleži in pri zborovanju govori. G. Herman je bil povabljen gost, na tem nij bilo mogoče dvomiti, ker ga je predsednik društva pričujočim vpričo g. političnega komisarja kot povabljenega gosta predstavil in mu pravico govorjenja podelil. — Politični komisar tedaj nij postavno ravnal, ker je gosp. Hermanu besedo odtegnil, kar storiti ima pravico v prvi vrsti predsednik društva (§. 17 zgorej omenjene postave).

Gospod političen komisar nij niti postavno niti taktno ravnal, ker je gosp. Hermanu besedo odtegnil, ko je ta že skoro četrtr ure govoril, — samo iz tega praznega uzroka — „da gosp. Herman nij ud društva“.

Po §. 20. omenjene postave se sme zborovanje društva le takrat prepovedati, kadar društvo kazenski postavi zoperne sklepe dela, po §. 21 takrat, ako se v zboru kaj nepostavnega dogodi, in kadar se predmeti pretresujejo, kateri pravila društva prekoračijo. Od tega vsega se nič nij zgodilo. Gosp. M. Herman sicer nij o kebrih, o živinski kugi, o gnoji i. t. d. govoril, o tem sigurno nič ne. Kakor se je iz začetka njegovega govora dalo soditi, je gospod poslanec menil o svojem delovanju v deželni zboru in odboru govoriti. Začel je o okrajnem zastopstvu in omenil, da imamo na deželi manje poslancev, kakor jih pride na mesta. — O tem govo-

riti pa je g. poslanec pravico imel. — Društvo je sicer narodno gospodarsko ali je tudi politično; to menda gospodu komisarju nij bilo znano, drugači se skoro ne bi mogel tako obnašati. — Pravila društva se tedaj nijso prekoračile, ako je gospod poslanec o političnem predmetu govoriti menil. Sicer nam o tem nij treba dosta govoriti, ker ne v zadržaji govora je bila tista pregreha, na katero se je gospod komisar spodtikal, nego govor sam. Gospod poslanec Herman nij smel govoriti, ker nij ud društva; iz tega uzroka pa politični komisar po §. 20 in 21 omenjene postave nema pravice, zborovanja prepovedati, in njegov ukaz ostane samovolja. Politični uradi merijo z različno mero, vsikdar pa so Slovencem krivični. — Znano je, da po nemških zborovanjih „govorniki iz navade in potrebe“ potujejo, kateri nijso v obvezi društva, in svojo medrost predavajo, in nobenemu še se nij do sedaj nikdje prigodilo, da bi se zavoljo tega zborovanje prepovedalo, ali celo društvo razpustilo! Ad b. Gospod politični komisar je iz zgoraj omenjenega uzroka tudi „društvo razpustil.“ Stem dejanjem je gospod politični komisar svojo oblast prekoračil. — Po §. 25 omenjene postave ima le deželno namestništvo, ali pa v posebnem slučaju ministerstvo pravico, društvo razpustiti, nikoli pa okrajno poglavarstvo, ali njen odposlanec; ukaz g. komisarja ostane samovolja, kakor vse njegovo obnašanje brez taktne, katero vlado, in njene organe le kompromitirati more. (Konec prih.)

△ Iz sosesčine Medjimurja

20. aprila. [Izv. dop.] V pravo sršenovo, da ne rečemo kačje gnjezdo zadele so besede o „šolah ogrskih Slovencev“ (št. 83 „Slov. Nar.“) Hrup, psovanje, rotnje, katero so pri fanatizma pijanih renegatih vzbudile, nas jako veseli, kajti iz tega še prav razvidimo, kako plitve pameti in izobraženosti, kako malo nevarni so te vrste ljudje. Zdaj enkrat na dnevnem redu razgovorov, ne sme „šolsko vprašanje“ pri Prekmurcih

zaspati, dokler ne zmaga pravica in resnica. Čas robstva in zatiranja narodov mislimo, da je pokopan!

Toda druga zadeva je, o kateri bi radi denes črhnil nekatere besede; ne tiče se sicer neposredno nas Slovencev; a sega nam tako blizu do života, da nas vsakako zanimati mora. Mislimo namenjeno ločenje Medjimurja od zagrebačke nadbiskupije in nja združenje z biskupijo somboteljsko. Prebivalci Medjimurja so Hrvatje, ki večidel slovenščini podobno narečje govorijo. Siloma pripeti na „Magyarország“, prišli so v kratkih letih ob svoje prejšnje blagostanje in prijetno družbinsko življenje; vse, kar imenujemo napredek, srečo in omiko, gre pri njih rakov pot. Dobička od magjarske vlade nema nikdo, mimo volkodlakov narodovih, že po vsaki vesi gomzečih židov, in advokatov, katerih je neki samo v malem Čakavci devet! Ti ljudje, in bolje še sicer svoje dolžne naloge nezmožna birokracija, pritiska na vse kriplje na to, prebivalce pomagjariti, in z njimi hirajoče plemo Arpadovih sinov pomnožiti. Postava se maloktera pozna, če ne volja in samovolja kakega neotesanega uradnika. Pravo turško vladanje in trpinčenje nabajaš povsod.

In zdaj še s tem uspehom Magjari nijso zadovoljni? Zdaj še hočejo edine narodev prijatelje v teh pokrajinah, domače duhovnike vpreči v jarem tujstva? Hočejo cerkvi naložiti sramotno službo, za deklo jim stati, in streči v izdajstvu in popačenju revnega naroda? — Kajti izrečemo očitno svoje prepričanje, da to, in edino to je namera onih krogov, kateri želijo združenje Medjimurja z vladikovino somboteljsko, in clo trde, da je reč že skoraj dognana! — Precej let je že preteklo, kar imamo obrnen pogled na sosedne ogerske zadeve in prigodke. In zamolčati ne moremo, da se ne da duhovna oblastnija misliti, zopernejša Slovanom od somboteljske. Blizu 20.000 Hrvatov in 40.000 Slovencev katoličanov te vladikovine vam je za duri potisnena pastor-

dan njegove poroke z bogato Ano. Roki na hrbtu, hodi po komptoaru, v prijetne misli utopljen.

Ko sliši odpirati dveri, se nejevoljno obrne, pa osupnen obstoji, zagledavši pred soboj starega Matevža, kateremu se je na očeh videlo, da je že mnogo pil. Jeza mu vskipi.

— Kaj iščete tu? zarohni Matevžu.

Ta zapre dveri za soboj in stopi počasno bliže. Njegove oči se sveté v nekem divjem ognju, da se Mender skoraj preplašen nazaj odmakne.

— Kaj tukaj iščem? Tebe iščem in tvojega gospodskega fantalina, pravi Matevž. Dobro si se izmislil. Kaj ne? Kaj bo tak revež kakor jaz? Pa taki berači še nijsmo, da bi prodajali svoje otroke. Veš, gospod!

Mender od početka preplašen, brzo se ohrabri ter hoče mimo Matevža do dveri; ta pa se široko pred njega vstopi.

— Tukaj ostaneš, gospod! Nijsva se še zmenila.

— Kaj pa hočete od mene? vpraša Mender, kolikor mu je mogoče mirno.

— Nazaj ti vržem tvoj peklenški denar.

— Mar ste znoreli? Kup je kup. Vam nijsem dosta drago plačal vaše podrtije? Proč, poberite se, sicer vas dam zapreti!

— Ti! mene zapreti? divje kriči Matevž

in prime starega gospoda Menderja, kakor tiger svoj plen. Mender ves bleđ, zakriči: Pomagajte! a Matevž ga je bil že zgrabil za vrat in ga v svoji besnosti lučil ob tla. Mender se zastonj skuša braniti z rokami. Matevž ga davi zè svojo trdo pestjo, klečeč mu na prsih. Oči se zatemne Menderju, pene mu stopajo iz ust...

V tem hipu se odpro dveri, hlapec in trgovski pomočnik Menderjev, katera sta slišala klic gospodov, planeta v sobo, primeta Matevža ter ga potegneta nazaj.

Mender leži na tleh črnih lic, široko odprtih oči.

— Morivec! kričita hlapec in komis, držeča kmetskega starca, ki mirno stoji, ognjene oči na Menderja uprte.

Naenkrat Mender globoko izdihne, pogleda okolo sebe, zdrami se in počasi vzdiga glavo. Komis priskoči ter mu pomaga na noge.

— Ko se Mender zave, kliče razljuten:

— Na sodnijo z roparjem!

Matevž se ne gane. —

Komis hoče oditi po stražo, a Mender so zopet premisli:

— Ne, ne! izpodite ga; nij vreden, da bi se jaz pečal s to živino.

— Le peljite me na sodnijo, kriči Matevž. Povedal bodem...

Mender mu ne da zgovoriti:

— Ven z njim, ven!

Komis in hlapec ga zgrabita in tiščita do vrat. Matevž se izvije njunim rokam, potegne iz žepa mošnjo z denarji ter jo vrže Menderju pred noge. Mošnja razpoči in tolari in zlati se razškrope in žvenkljajo trkolé po tleh.

— Proklet bodi ti in tvoj sin in tvoj denar! zagrmí Matevž, sune na stran komija in hlapca in zapusti hišo.

Na trgu se vstavi in žuga s pestjo proti Menderjevi hiši. Ljudje se po ulici vstavljajo in gledajo. Potem koraka iz mesta ven.

Mender ukaže komiju in hlapcu, naj molčita o vsem tem, kar sta videla. Zapre se potem v pisarno in se zamišljen vsede na stol. Teško se oddaljuje. Čelo mu je zgrbančeno, glava na prsi nagnena. Kako vesel je bil v jutro! In zdaj? Ne more preračunati, kaj bo iz vsega tega. Sklene nazadnje, vse storiti, da če ne drugače, vendar vsakako zè silo odpravi iz tega kraja tega divjega starca.

O nezgodi pa, ki se mu je denes pripetila, ne zine kasneje ni besedice proti Antonu, ko ga je prišel pozdravljat v komptoar. Samo to mu pove, da se popoldne ne bode udeležil pri veselici.

(Dalje prih.)

čad. Cela vladikovina je bolje oskrbljena z duhovniki in učitelji, ko ti zaničevani naši bratje; pogostoma jim zaradi pomanjkanja domačih, potiskajo tujce sem, neznajoče narodov jezik. Pomanjkanje domačih pak izvira iz tega, ker so zavodi v Kisku in Sombotelji odprti zvečma le Madjarom, in je tu naš narod prereven, da bi mogel pošiljati sinove na svoje stroške učiti se v oddaljena mesta.

A ne bi še grajali te napake toliko, ko bi se uk in odgojenje mladih kandidatov le ne vršilo tako enostransko po madjarskem kopitu, da zaduši v njih popolnem čutke do svojega roda, svoje lastne krvi; in tega nasledek je, da zaničujejo nevednost in siromaštvo onih, katerim bi imeli duševni pastirji, vodniki in dobrotniki biti.

Ni smo še videli tako strastnih izdajic svojega naroda, ko med mladim slovenskim duhovstvom te biskupije. Pravili so nam, da dokler niso nastopili službe, še niso slovenske knjige poznali; nedolžni „Zagrebački katolički list“ se je celo prepovedal, ko ga je neka pobleвна dušica naročila hotela. Vedno se jim je za najhujše strašilo pred oči stavil „panslavizem“!

In taki biskupiji bi dali zdaj velik kos čisto hrvatske zemlje? Ne — „još Hrvatska nij propala“, — na noge prebivalci in rodoljubni duhovniki Medjimurci — povzdignite glas, protestujte proti takim naklepom! In gospodje veljavniki v Zagrebu ne dajte veje odsekati krasni slovanski lipi! A nobene zamude, kajti že delajo renegati stave na to, da bo njih želja v kratkem izpolnena!

Domače stvari.

— („Narodna tiskarna.“) Upravni odbor je imel 20. t. m. svojo 3. redno sejo. Po poročilih tajnika in vodjev ljubljanske in mariborske tiskarne, iz katerih je bilo razvidno jako ugodno stanje obeh tiskaren, je odbor sklenil, izplačati 5 gld. na vsako delnico na račun čistega dohodka od leta 1872. Prvi občni zbor delničarjev se boode sklical na 22. junija t. l. Tačas se tudi delnice, katere so že v lastni tiskarni dotiskane, izroče delničarjem in izplača kupon.

— (Slovensko gledališče.) Na korist regisseurja in igralca dram. društva, g. Josipa Nollija se boode predstavljala v četrtek 24. aprila prvokrat nova igra s petjem v 5 dejanjih „Požigalčeva hči“, spisal Jos. K. Tyl, poslovenil Josip Staré. Igra ima iz življenja posneto resno dejanje z upletenimi veselimi prizori in se boode gotovo udomačila kot repertoarna igra na slovenskem gledališču.

— (Politično društvo Soča.) Odbor polit. društva je v seji 31. marca t. l. sklenil, da skliče občni zbor v Sežano v nedeljo 27 t. m. Dnevni red bo obsegal te točke: 1. Resolucija, naj deželni odbor v porazumu z ministerstvom pravosodja brez odloga uredi po novi postavi javne zemljiščne knjige na Goriškem. 2. Resolucija, naj se deželni odbor goriški brez odloga loti izvrševanja naloge dane mu od deželnega zbora v sesiji lanskega leta, vsled katere ima pripraviti načrt za preuredbo postav na Goriškem veljavnih za ljudske šole. — Ta seja bo javna, tako da lahko vsakdo k njej pride, ker ima društvo

Soče po pravilih pravico sklicevati javne zборе po vsi goriški grofiji. — Javni občni zbor v Sežani 27. t. m. bo v krasni in prostorni dvorani gostilnice g. Scaramange in se bo začel točno ob 3. uri po poludne. Dasi-ravno imamo že zagotovilo od večih strani, da obiščejo zbor veljavni možje iz Tržaškega in Krasa, vendar še enkrat odbor društva „Soča“ slovenskemu občinstvu nujno priporoča, da se v obilnem številu udeleži tega važnega shoda.

Opomenica.

Konkurzi: V tukajšni civilni bolnišnici mesto drugega zdravnika, 400 gl., stanovanje, 5 sež. drv in 18 funtov sveč, do 30. aprila, pri ravnateljstvu deželnih dobrodejskih zavodov za Kranjsko. — Na državni realni gimnaziji v Kranji tri mesta, dve za klasično filologijo s pomočnim učenjem italijanskega jezika in eno za risanje s pomočnim učenjem računoslavlja in lepomisla, do 20. maja, pri dež. šolskem svetu za Kranjsko. — V Raki, v okrajno-glavarskem okraji krškem služba poštarja, 120 gl. in 30 gl. pavšala, 200 zastave, v treh tednih pri poštini direkciji v Trstu. — Na državni zgornji realni v Trstu tri mesta: za kemijo, francoski jezik, matematiko in fiziko, do 15. maja pri c. k. primorskem namestništvu v Trstu. — Na c. k. gimnaziji v Kočevju dve učni mesti in sicer: eno za klasično filologijo in eno za naravoslovje v zvezi z matematiko in fiziko, do 31. maja.

Tuji.

20. aprila.

Europa: Dolene iz Gorice. — Pajk, Rapoc iz Maribora. — Gabrieli, Fulin iz Pulja. — Tanskič

iz Jelšan. — Koželj od Št. Kocjana. — Dr. Prus iz Konjice.

Pri Elefantu: Knoblauch iz Dunaja. — pl. Kübl, Sternik iz Grada. — Rabič iz Radoljce. — Winkler iz Ptuja. — Kissling — Ludvigburg. — Dr. Kopač iz Zagreba. — Karg, Rahnič iz Trsta. — pl. Kapus iz Kamne gorice. — Tanšek iz Brežice.

Pri Maliči: Wardeker, Stalzer, Hauser iz Kočevja. — Just, Droman iz Dunaja. — Br. Apfalter iz Križevcev.

Dunajska borsa 21. aprila.

Enotni drž. dolg v bankovcih	70 gld. 50	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	—
1860 drž. posojilo	102	25
Akcije narodne banke	943	—
Kreditne akcije	331	50
London	109	—
Napol.	8	70 ¹ / ₂
C. k. cekini	—	—
Srebro	107	90

Zobni zdravnik docent dr. Tanzer iz Gradca

ordinira v zobozdravnem in zobotehničnem stroku vsak dan od 8. do 6. ure tu v **Ljubljani**, „Hôtel Elephant“.

Njegove ustne priprave: Ustna voda zoper gnjilobo, lepotečni zobni pečat in zobni prah se dobe tu pri Mahr-u in Biršic-u in v Celji pri lekarji Raušer-ji. (115—2)

Izgubi

vsak svoj denar, kdor v tukajšnih dunajskih prodajalnicah igra ure kupuje, katere valed svojih lažljivih oznanil, kot: Prvi dunajski urarski-bazar, Praterstrasse šte. 16, lažljiva fabrika ur, Opernring šte. 7 t. d. krivo in zavrženo blago jako slabe vrednosti za pravo angleško prodajajo. Torej se štim primoran, na to premedeno sleparstvo čestito p. n. občinstvo opozoriti, da se blagovoli naravnost obračati na slovečo

tovarnica ur,
(lastno izdelstvo) od
Josef Hawelka

na DUNAJI, Leopoldstadt, Taborstrasse
Nr. 10, „zum Pfau“,
katera svoje dobro regulirane

od c. kr. urada za puncanje poskušene ure po
slededih neverjetnih

pa vendar resničnih cenah prodaja.

Samo 1 gld. 50 kr. ali 2 gld. prav pariška ura iz bronca z enoletnim poročtom. — 8 gld. 50 kr. prav angleška cilindrična ura s prav talmi-zlatno verižico in petletnim izkazom poročta.

Samo 9 gld. prav angleška cilindrična ura s kristalnim steklom, sekundnikom, s fino verižico iz pravega talmi-zlata z medaljonom in garantilnim pismom vred.

Samo 12 gld. srebrna cilindrična ura s pravozlatim skakalcem, močnim kristalnim steklom, z verižico, medaljonom iz talmi-zlata in garantilnim pismom vred.

Samo 16 ali 20 gld. prav angleška, srebrna siderna ura, s savoneto, dvojnimi plaščem, najfinše gravirana, z verižico iz pravega talmi-zlata in garantilnim pismom vred.

Samo 13 gld. prav angleški srebrni in v ognji pozlačen kronometer, ne ponarejen, z verižico, medaljonom iz talmi-zlata, z usnjatim vtikom in garantilnim pismom. 14 gld. ravno ista znamenito finiša z orientalnimi kazipotem.

Samo 14 ali 17 gld. prav angleški Prince of Wales remontoar v najmočnejšem obsegu, z kristalnim steklom, s kolešjem iz nikeljna iz pravega talmi-zlata; te ure imajo mimo drugih to prednost, da se brez ključa navijajo; k tem uram dobi vsaki verižico iz talmi-zlata z medaljonom in garantilnim pismom vred zastoj.

Samo 12 gld. prav angleška ura iz dobrega talmi-zlata, cilindrične nove fasone, z dvojnimi kristalnim steklom, kde se tudi zaprti kolešje vidi, z verižico iz talmi-zlata, z medaljonom in garantilnim pismom vred.

Samo 13 gld. ura v talmi-zlatu, z dvojnimi plaščem, savoneto, skakalcem, kristalnim steklom in kolešjem iz nikla, s fino verižico iz pravega talmi-zlata, medaljonom, usnjatim vtikom in garantilnim pismom vred.

Samo 14 ali 15 gld. posebnost najfinših prav angleških cilindričnih ur s plošnatim kristalnim steklom, sekundnikom, po želji, s belim ali barvanim kazalom. Zaradi gotove konstrukcije se garantira, da ura v enem mesecu ne sme za 2 minuti naprej iti niti zaostati, s fino verižico in medaljonom vred.

Samo 14 ali 17 gld. prav fina ura za gospo, prav srebrna in prav pozlačena z verižico krog vrata iz pravega talmi-zlata in garantilnim pismom vred.

Samo 18 gld. prav angleški, najfinše v ognji pozlačen kronometer s dvojnimi plaščem najfinše emailiran, z fino verižico iz pravega talmi-zlata, medaljonom in garantilnim listom vred.

Samo 18 ali 20 gld. najfinša srebrna prav angleška siderna ura, s 15 rubini, z najfinšo verižico iz talmi-zlata, medaljonom, z usnjatim vtikom in garantilnim pismom vred.

Samo 20 gld. srebrna remontoarna ura, se brez ključa navija, z verižico iz talmi-zlata in medaljonom vred. 23, 25, 27 gld. zlata ura za gospe z verižico, meda-

ljonom in garantilnim pismom. Potem 45 do 65 gld. z briljantnimi kamenčki.
Samo 6 gold. krasna pariška ura iz bronca, z bilom pod steklom, kinč za vsako sobo. 1 gld. 60 t. gld. 80 ali 2 gld. najfinše ure iz Černolesa, porcelana, emailirane, čitne in za na steno, za kojih tek je 3 cele leta poročstvo. Vse moje ure so prve bice in se ne smejo s ponarejenimi zamenjati.

Verižice iz talmi-zlata kratke 1 gl., 1.20, 1.50, 1.80, 2, 3, 4, 5, 7, krog vrata dolge gl. 1.50, 2, 2.40, 3, 4, 5, 6, 8.

Srebrne verižice gl. 3, 3.50, 4, 5, 6 do 12.

Pariški budivci z uro 6 gl.

Pariški popotni budivci z uro, ki pri izbudnji luč prižgejo, 9 in 12 gl.

Patentno-varni budivci s strelno pripravo, ki ob enem tudi luč prižgejo, 14 in 16 gl.

Pariški budivci, v elegantnem zaporu iz bronca, najfinše izdelani, 12, 14 in 16 gl.

Krasne pariške ure iz bronca z bilom pod steklom 6 in 8 gld. najfinše izgotovljene 10 gld., kinč za vsako sobo.

Salonske ure z okvirom prav dobro pozlačenimi okvirji, bijo ure in polure, za elegantne salone, tudi za obdaru-vanje željo pripravne, za najpam. lišp, po čudovito nizki ceni od 8, 10, do 14 gl. to najfinše.

Krasne muzikalije, melodijoni z nebeskimi glasovi in mandolijami. Tremolo igrajo te najnovjše kompozicije od Strauss-a, Offenbach-a, Rossini-ja, Meyer-beer-ja in dr. 1 kos muzikalije z 2 napravi 7 in 16 gld., s 4 napravi 7 gl. 80 kr., z 6 napravi 18 gl.

Na predpošiljatev zneska ali pošto povzeto se vsako naročilo v 24 urah natančno izvrši. Neregolarne ure so za 2 gl. ceneje.

Zapiski cen zastoj.

Urarji in prodajalci ur nahajajo veliko zalogo od 4000 do 5000 ur po čudovito nizkih cenah.

Le skoz večletno bivanje na Angleskem in v Švici, potem skoz veliko prodajo, sem vstanu, ure po nizkih cenah prodajati. — Za ure, kupljene pri meni, garantiram 5 let. V slučaju, ko bi se v teh 5 letih poročilo ali se kaj drugega pripetilo, se zavežem, to zastoj popraviti.

Podružnice: Leopoldstadt, grosse Pfarrgasse

Nr. 6.

Florisdorf, Hauptstrasse Nr. 53.

(55—9)

Svarilo.

Sleparstvo z urami je v zadnjem času takšni vrhunec doseglo, da si prodajalci igračk kot urarji in fabrikanti ur naslov dajejo, in da bi p. n. občinstvo vsakako prevarili, svoje naslove vedno spreminjajo, kot: pred „Erster Wiener Uhren-Bazar“, zdaj „Uhrenfabrik, Praterstrasse Nr. 16“, pred „Erstes Wiener Uhren-Etablissement“, zdaj „Uhrmacher, verlängerte Kärntnerstrasse Nr. 51, Palais Todesco“, potem „Uhrenfabrik, Opernring 7“ in da bi se sleparstvo na najvišji vrhunec do-gnalo, pustijo na silno nesramen način svarila, kateri bi ravno njihovo kupčijo zadevati imele, na prodajalnice igračk in njihovih prejšnjih naslovov, razglašati. Čestitim p. n. stanovalcem v pokrajini, kateri se o resnici skoz osobno obiskovanje ne mo-jejo prepričati, ni treba drugo, nego da se z listnico na ka-terega svojih znancev obrnejo, da se bode potem pokazalo, da je to od mene tukaj navedeno čista resnica, ker se tam, mesto ur, ustrojev in urarjev — cevi za pipe, gobe, palice, lile, tobašnice in takšne reči nahajajo. Posebno ozira vredna je naj več sleparstvo goječa prodajalnica igračk „am Opern-ring Nr. 7“, katera vse zavrženo blago od fabrik po brezenji nakupuje, te in vse nališpane ure kot nove prav angleške prodaja.

Vsi ti ljudje niso ne urarji niti strokovnjaki in nemo-jo o kakovosti ur nikakšnega pojma, ter vsled tega najmanjšega poročta dati ne morejo in napovedano poročstvo je samo sle-parstvo.

Opominjan od mnogih mojih kupčevalcev, kateri so tak nesrečni bili, da so se na ta način oslepariti dali, svarim vsakternika pred nakupovanjem takšnega neslužljivega zavrž-nega blaga v zgorej omenjenih prodajalnicah.